

consideration, it also suggested the use of advanced and modern structures such as team structures in different parts of the school for the participation of teachers and administrators together to help each other during the time when people have problems in doing their organizational work. At the same time, the trustees of education, especially teachers and school counselors, should try to create a happy and positive environment in the school so that students experience more intimacy and by holding educational workshops based on positive psychology, they can institutionalize the concepts of academic well-being.

بررسی میزان هویت و بهزیستی تحصیلی و نقش آن‌ها در کاهش اهمال کاری تحصیلی دانش آموزان

فروزان شریفی^۱، هایده عاشوری^{۲*} ID

۱- کارشناسی ارشد رشته روانشناسی، واحد تنکابن، دانشگاه آزاد اسلامی، تنکابن، ایران.

۲- استادیار، گروه علوم تربیتی، واحد تنکابن، دانشگاه آزاد اسلامی، تنکابن، ایران

چکیده

هدف تحقیق حاضر، بررسی میزان هویت و بهزیستی تحصیلی و نقش آن‌ها در کاهش اهمال کاری تحصیلی دانش آموزان است. روش تحقیق به لحاظ ماهیت، توصیفی-همبستگی و از حیث هدف کاربردی بود. جامعه آماری تحقیق را دانش آموزان مدارس مقطع متوسطه شهرستان رامسر به تعداد ۶۲۲۵ نفر تشکیل دادند. حجم نمونه تحقیق به روش نمونه گیری تصادفی خوشه‌ای ۱۸۸ نفر بدست آمد. جهت گردآوری داده‌ها از پرسشنامه‌های استاندارد هویت تحصیلی واز و ایزاکسون (۲۰۰۸)، بهزیستی تحصیلی پیتترین و همکاران (۲۰۱۴) و اهمال کاری تحصیلی سولمون و راتبلوم (۱۹۸۹) استفاده گردید که روایی آنها توسط صاحب‌نظران دانشگاهی مورد تأیید قرار گرفت و پایایی آنها نیز از طریق آزمون ضریب آلفای کرونباخ مورد تأیید قرار گرفت. به منظور تحلیل داده‌ها از تکنیک معادلات ساختاری با استفاده از نرم افزار آماری Lisrel و نیز نرم افزار آماری Spss استفاده شد. یافته‌های تحقیق نشان داد بین هویت تحصیلی با بهزیستی تحصیلی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. بین هویت تحصیلی با اهمال کاری تحصیلی رابطه منفی و معناداری وجود دارد بین بهزیستی تحصیلی و اهمال کاری تحصیلی رابطه منفی و معناداری وجود دارد. نتایج تحقیق حاکی از این امر است که بهزیستی تحصیلی در رابطه میان هویت تحصیلی با اهمال کاری تحصیلی دانش آموزان نقش میانجی داشته است. از طرفی مؤلفه هویت موفق بیشترین قدرت تأثیر را بر بهزیستی تحصیلی و اهمال کاری تحصیلی دانش آموزان داشته است.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱/۱۱

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۲/۱۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱/۱۴

تاریخ انتشار آنلاین: ۱۴۰۱/۲/۳۱

کلید واژه‌ها:

هویت تحصیلی،

بهزیستی تحصیلی،

اهمال کاری تحصیلی،

تعلیم و تربیت.

لطفاً به این مقاله استناد کنید (APA): شریفی، فروزان، عاشوری، هایده. (۱۴۰۱). بررسی میزان هویت و بهزیستی تحصیلی و نقش آن‌ها در کاهش اهمال کاری تحصیلی دانش آموزان. فصلنامه مدیریت و چشم انداز آموزش. ۴(۱): ۹۰-۱۰۷.

	https://dx.doi.org/10.22034/JMEP.2022.340381.1116	ناشر: موسسه مدیریت فکر نو اندیش
	https://dori.net/dor/20.1001.1.27169820.1401.4.1.5.6	نویسنده مسئول: هایده عاشوری
	Creative Commons: CC BY 4.0	ایمیل: ashouri.hs@gmail.com

مقدمه

تعلیم و تربیت و به طور کلی تحصیل بخش مهمی از زندگی هر فرد را تشکیل می‌دهد، بعلاوه کیفیت و کمیت این تحصیل نقش مهمی را در آینده فرد ایفا می‌کند. نزدیک به یک قرن است که روانشناسان به صورت گسترده در تلاش برای شناسایی عوامل پیش بینی کننده پیشرفت تحصیلی می‌باشند (Khani, 2011). از طرفی آگاهی از جنبه‌های روانی دانش آموزان می‌تواند همانند یک ابزار کمک آموزشی قدرتمند عمل کند. برای نمونه فهمیدن این نکته که دانش آموزان در شرایط خاص چگونه رفتار می‌کنند می‌تواند منجر به افزایش تأثیرگذاری ابزارهای آموزشی و همچنین روشهای آموزشی معلم و سیستم آموزش و پرورش و در نهایت پیشرفت دانش آموزان گردد (Hamedi & Nasab, 2018).

پیشرفت تحصیلی دانش آموزان یکی از شاخصها و ملاکهای مهم کارایی نظام آموزشی است و تحلیل عوامل مربوط به آن از اساسی ترین موضوعات پژوهش در نظام آموزش و پرورش است. مطالعه و بررسی تحقیقات انجام شده نشان می‌دهد که پیشرفت تحصیلی نتیجه تأثیر یک عامل نیست بلکه عوامل متعددی بر این متغیر تأثیرگذار هستند (Golestani & Bakht, 2013). یکی از عوامل مهمی که مانع از پیشرفت تحصیلی دانش آموزان می‌گردد اهمال کاری آنها در انجام تکلیف درسی می‌باشد. اهمال کاری تحصیلی را تمایل غالب و همیشگی فراگیران برای به تعویق انداختن فعالیت های تحصیلی تعریف نموده اند که تقریباً همیشه با اضطراب توأم است. نمونه بارز آن به تعویق انداختن مطالعه درس ها تا شب امتحان و شتاب ناشی از آن است که گریبان گیر دانش آموزان می‌شود (Barzegar & Befrooi, 2015).

اهمال کاری تحصیلی ممکن است اثرات منفی در تحصیلات و به دنبال آن در زندگی فرد داشته باشد. اهمال کاری تحصیلی به معنی تمایل غیرمنطقی برای به تعویق انداختن آغاز یک تکلیف و یا کامل کردن آن است. بدین ترتیب فراگیران ممکن است قصد انجام دادن تکالیف تحصیلی را در زمان مشخص شده یا مورد انتظار داشته باشند، اما نتوانند برای انجام دادن آن در خود انگیزه کافی ایجاد نمایند (Enayati & Rastegar Tabar, 2017). در نتیجه انجام دادن تکالیف در فاصله زمانی تعیین شده به دلیل انجام دادن کارهای غیر ضروری و خوش گذرانی های زود گذر به شکست منتهی می‌شود (Sepehrian, 2011).

محققان اشاره کرده اند که وقتی افراد تکلیف را ناخوشایند ادراک کنند، اقدام به اهمال کاری می‌کنند. از آنجایی که اهمال کاری تحصیلی به تعویق انداختن یک درس تا شب امتحان و نهایتاً افت تحصیلی را شامل می‌شود، می‌تواند با ناتوانایی های یادگیری در دانش آموزان در ارتباط باشد (Moradi & etal, 2016). توجه به مسائل مربوط به دانش آموزان به عنوان آینده سازان جامعه اهمیت ویژه ای دارد. چرا که بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان، یکی از اهداف اساسی نظام های آموزش و پرورش معاصر است (Ghadampour & etal, 2018). بر این اساس توجه به عوامل مهم و اثرگذار بر موفقیت تحصیلی دانش آموزان بسیار پر اهمیت بوده و محققان تلاش زیادی در مورد شناسایی و نحوه اثرگذاری این عوامل بر موفقیت تحصیلی دانش آموزان می‌نمایند. یکی از متغیرهای که می‌تواند میزان اهمال کاری دانش آموزان را تعدیل نماید بهزیستی تحصیلی است. بهزیستی تحصیلی به منزله نگرش دانش آموزان به تحصیل است (Godfrey & etal, 2019). بهزیستی تحصیلی یکی از متغیرهای مهم و اثرگذار بر عملکرد تحصیلی است. بهزیستی

تحصیلی برگرفته از مبانی نظری روانشناسی مثبت نگر است و افرادی که دارای خلق افسرده و هیجانات منفی مانند خشم و اضطراب و غم هستند بیش از سایرین در معرض افت تحصیلی و ترک مدرسه هستند (Jahani & etal, 2018). الیور و دیسارو^۱ (۱۹۸۹) معتقدند که بهزیستی تحصیلی دانش آموزان به معنی تناسب بین ارزشهای ذهنی آنها با تجارب و پیامدهای متنوع ارزشیابی شده از آموزش می باشد. از این منظر (Rashvandi & Ashouri, 2022).

یکی از متغیرهای اثرگذار بر موفقیت تحصیلی دانش آموزان هویت تحصیلی است. فیندلو^۲ (۲۰۱۲) هویت تحصیلی را مهم ترین عامل در عملکرد تحصیلی و انگیزه پیشرفت می داند. هویت تحصیلی می تواند از عوامل فردی مؤثر در پیش آندهای اهمال کاری تحصیلی محسوب می شود (Samimi & etal, 2017). هویت تحصیلی فرآیند پاسخ گویی آگاهانه هر فردی نسبت به موقعیت تحصیلی خود است، این که آیا باید درس بخواند یا خیر؟ چه راهی را در پیش بگیرد و بدین ترتیب در جستجوی هویت تحصیلی خود باشد. در صورت وجود چنین هویتی در فرد نوعی احساس برای حرکت و موفقیت در جنبه های مختلف تحصیلی بوجود می آید (Tran & etal, 2017). با این احساس موانع موجود در راه موفقیت یکی پس از دیگری برداشته می شود (Gazidari & etal, 2015). هویت تحصیلی، بازتابی از انواع شایستگی ها، خود مختاری، هدفمندی، باورهای کارآمدی و تجربه هیجان های رایجی است که نوجوانان و جوانان در کلاسهای درس با همسالان و معلمان خود دارند و مشخصه آن چگونه عملکرد در عرصه های تحصیلی است (Malsch & Tessier, 2019).

با توجه به اهمیت مقوله اهمال کاری تحصیلی دانش آموزان، شناخت عوامل تأثیرگذار بر آن یکی از ضرورت های اصلی سیستم آموزشی کشورمان می باشد. بر این اساس با توجه به اینکه در کشورمان تحقیقات زیادی در مورد ارتباط متغیرهای فوق و میزان اثرگذاری آنها بر اهمال کاری تحصیلی دانش آموزان صورت نگرفته است، محقق بر آن شد که در تحقیق حاضر به ارتباط این متغیرها در مدارس متوسطه شهرستان رامسر بپردازد. بر این اساس سؤال اصلی تحقیق حاضر این است که آیا میان هویت تحصیلی با اهمال کاری تحصیلی دانش آموزان با تاکید بر نقش میانجی بهزیستی تحصیلی دانش آموزان مقطع متوسطه شهرستان رامسر رابطه وجود دارد؟

مبانی نظری پژوهش

۱. اهمال کاری تحصیلی

از طرفی یکی از متغیرهایی که می تواند بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان اثرگذار باشد اهمال کاری تحصیلی است (Jokar & Delavarpour, 2007). اهمال کاری تحصیلی یکی از مشکلات رفتاری است که شیوع بسیار بالایی دارد و از متغیرهایی است که با وضعیت تحصیلی دانش آموزان رابطه دارد. اهمال کاری به عنوان فقدان خودتنظیمی و تمایل در به تأخیر انداختن آنچه برای رسیدن به یک هدف ضروری است، توصیف می شود از مظاهر اهمال کاری پدیدار شدن ویژگی یا صفت اهمال کاری در محیط های آموزشی است که اهمال کاری تحصیلی نامیده می شود (Ghadampour & etal, 2020). این نوع اهمال کاری به تمایل غیرمنطقی برای به تعویق انداختن آغاز، یا کامل کردن یک تکلیف تحصیلی اشاره دارد که فراگیران با وجود قصد انجام فعالیت تحصیلی در زمان مشخص، انگیزه کافی برای

¹ - Oliver & Desarbo

² - Findlow

انجام آن را ندارند. دیون^۱ (۲۰۱۳) بر این باور است که دو نوع اهمال کاری تحصیلی (فعال و منفعل) وجود دارد. اهمال کاری تحصیلی فعال اساساً مثبت و سازنده است و یک راهبرد بازدارنده است؛ اما اهمال کاری منفعل بازتاب یک رفتار منفی است که باعث می شود افراد اهمال کار دچار رفتارهای ترس، تردید و دودلی شده و توانایی کار کردن را نداشته باشند. راثبلوم و سولومرن^۲ (۱۹۸۴) به دو نوع عمده اهمال کاری تحصیلی اشاره کرده است: گروه اول، گروه نسبتاً همگنی که معمولاً مضطرب و افسرده هستند، عزت نفس پایین دارند، ترس از شکست دارند و بنابراین از آغاز نمودن تکلیف اجتناب می کنند و گروه دوم، گروه نسبتاً ناهمگن تعلل ورزان که تکلیف را آزرده درمی یابند و معمولاً از تکلیف اجتناب می کنند (Moradi&etal,2016).

۲. هویت تحصیلی

متغیر هویت از جمله ابعاد شخصیتی است که در زمینه عملکرد تحصیلی نقش مهمی دارد. طبق نظر اریکسون^۳ (۱۹۵۸) مدرسه فرصتی فراهم می کند تا فرد را در انتخابهای زندگی و شکل گیری یک هویت پایدار یاری رساند و چارچوبی را برای تصمیم گیری و حل مسائل و مقابله با مشکلات روزمره فراهم کند (Murphy & Wibberley,2017). برزونسکی و کوک^۴ (۲۰۰۰) در بررسی وضعیت هویت و سبک هویت دانش آموزان دریافتند که تفاوت در وضعیت هویت، علتی برای تغییر معنادار در تحصیلی، درگیری آموزشی و رشد روابط بین فردی است (Jung,2021). دانش آموزان با سبک پیشرفت و خودمختاری هویت اطلاعاتی، برای انطباق مؤثر با محیط آمادگی بهتری دارند و افراد دارای سبک هویت سردرگم یا اجتنابی با مشکلات بیشتری روبه رو هستند. دانش آموزان با سبک هنجاری اغلب خود کنترل، با وجدان و هدف مدار هستند. تحقیقات نشان می دهد که سبک سردرگم/اجتنابی با تکانشی بودن، خود آگاهی حداقل، خودکنترلی محدود و تعهد ضعیف در روابط همراه است (Ahmadi,2015). هویت تحصیلی بازتابی از انواع شایستگی ها، خودمختاری، هدفمندی، باورهای کارآمدی و تجربه هیجانهای رایجی است که نوجوان در کلاس های درس با همسالان و معلمان خود دارد و مشخصه آن چگونگی عمل کردن در عرصه های تحصیلی است (Frick& Brodin,2020). هویت تحصیلی منفی با پیشرفت ضعیف، بد رفتاری و ترک کلاس، کناره گیری و روابط نامحترمانه با معلم همراه است (Abbasi& Shehni Yailagh,2017) هویت که از جمله مسائل مهم در زمینه تحصیلی است. هویت تحصیلی، فرایند پاسخگویی آگاهانه هر فردی نسبت به موقعیت تحصیلی خود است؛ این که آیا باید درس بخواند یا خیر و چه راهی را در پیش بگیرد، در جستجوی هویت تحصیلی خود است. در صورت وجود چنین هویتی در فرد نوعی احساس برای حرکت و موفقیت در جنبه های مختلف تحصیلی به وجود می آید. همچنین با این احساس، موانع موجود در راه موفقیت یکی پس از دیگری برداشته می شود (Samimi&etal,2017).

1 - Dunn

2- Rutbloum&Solomren

3 -Erixon

4 -Berzonski&Kuk

۳. بهزیستی تحصیلی

بهزیستی تحصیلی دانش آموزان تحت رضایت کلی آنان از میزان تحقق انتظاراتشان قرار دارد (Davoodi & Beilandi, 2017). دگارمو و مارتینز^۱ (۲۰۰۶) بهزیستی تحصیلی را دارای مؤلفه‌هایی از قبیل مهارت انجام تکالیف مدرسه و رضایت مندی از تحصیل و اشتیاق تحصیلی می‌دانند (Hietajarvi&etal, 2019). همچنین می‌ستری^۲ و همکاران (۲۰۰۹) از بهزیستی تحصیلی به عنوان نتایج تحصیلی نام برده‌اند (Jalali & Sadeghi, 2017). سم‌دال^۳ و همکاران (۱۹۹۹) بیان کرده‌اند که بهزیستی تحصیلی شامل میزان احساس امنیت و سلامتی دانش آموزان از محیط آموزشی است (نداشتن احساس تنهایی و فرسودگی) و احساس آنها از این که مدارس آنها چه میزان منطقی هستند (Nair&etal, 2021). دانش آموزان با احساس بهزیستی تحصیلی بالا هیجانانگیزترند، در صورتی که دانش آموزان با احساس بهزیستی تحصیلی پایین، حوادث و وقایع تحصیلی شان را نامطلوب ارزیابی کرده (Tuominen&etal, 2020) و بیشتر هیجانانگیز منفی از جمله اضطراب، افسردگی و خشم را تجربه می‌کنند (Ghadampour&etal, 2018).

پیشینه پژوهش

(Komarraju & Dial, 2019) در تحقیقی به بررسی تأثیر هویت تحصیلی و خودکارآمدی بر انگیزش تحصیلی دانشجویان مشغول به تحصیل در دانشگاه‌های استرالیا پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد هویت تحصیلی و خودکارآمدی بر انگیزش تحصیلی تأثیر مثبت و معناداری دارد. (Was&etal, 2018) نیز در تحقیقی به بررسی رابطه میان هویت تحصیلی با انگیزه پیشرفت تحصیلی دانشجویان رشته‌های علوم انسانی در یکی از دانشگاه‌های یونان پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد میان هویت تحصیلی و رابطه با انگیزه پیشرفت تحصیلی رابطه معناداری وجود دارد. تحقیقی با عنوان بررسی رابطه انگیزش تحصیلی با هویت تحصیلی و خودکارآمدی تحصیلی توسط (Ozer & Akgun, 2018) بر روی دانشجویان مشغول به تحصیل در دانشگاه‌های ترکیه انجام شد. نتایج تحقیق نشان داد میان انگیزش تحصیلی با هویت تحصیلی و خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. (Luzón, 2018)، تحقیقی با عنوان «تأثیر خودکارآمدی تحصیلی و هویت تحصیلی بر بهزیستی تحصیلی بر روی دانشجویان دانشگاه‌های دولتی فرانسه انجام داد. نتایج تحقیق نشان داد خودکارآمدی تحصیلی و هویت تحصیلی بر بهزیستی تحصیلی تأثیر مثبت و معناداری دارد. (shalian, 2021) در تحقیقی به بررسی رابطه مهارت‌های ارتباطی معلمان با بهزیستی تحصیلی دانش آموزان با تأکید بر نقش میانجی سازگاری تحصیلی در مدارس دخترانه متوسطه اول شهرستان کاشمر پرداخت. نتایج تحقیق حاکی از آن بود که میان مهارت‌های ارتباطی معلمان و سازگاری تحصیلی و بهزیستی تحصیلی دانش آموزان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. میان سازگاری تحصیلی دانش آموزان با بهزیستی تحصیلی آن‌ها رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

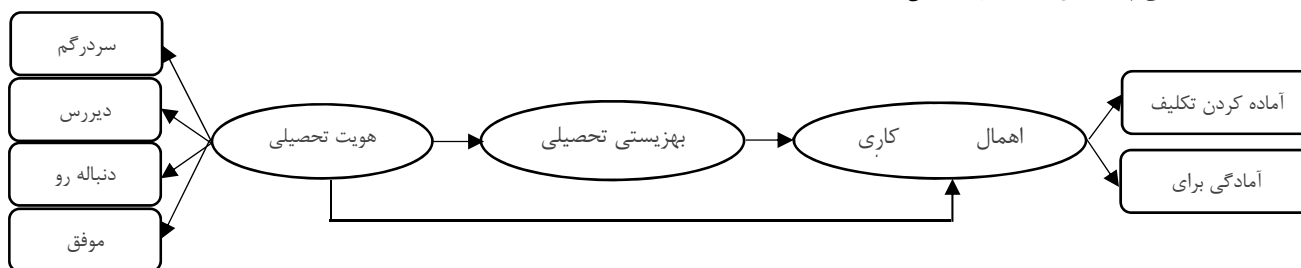
(Rashvandi&Ashouri, 2022) در پژوهشی به بررسی رابطه سواد اطلاعاتی و کیفیت تدریس معلمان با بهزیستی تحصیلی با نقش تعدیلگر راهبردهای مطالعه دانش آموزان پرداختند. یافته‌های تحقیق نشان داد بین سواد اطلاعاتی معلمان با بهزیستی تحصیلی دانش آموزان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. بین کیفیت تدریس معلمان با بهزیستی تحصیلی

¹ - Degarmo&Martinez

²- Mistry

³- Samdal

دانش آموزان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. بین سواد اطلاعاتی معلمان با بهزیستی تحصیلی دانش آموزان با نقش تعدیلگر راهبردهای مطالعه رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. (Rahimi&Farhadi,2017) تحقیقی با موضوع «نقش واسطه گری انگیزش تحصیلی در رابطه بین هویت تحصیلی و ابعاد بهزیستی هیجانی» بر روی دانش آموزان دبیرستانی انجام دادند. نتایج تحلیل مسیر در خصوص اثرات مستقیم نشان داد که اثر هویت موفق و هویت دنباله رو بر هیجان مثبت و همچنین تأثیر هویت سردرگم بر هیجان منفی، مثبت و معنادار بود. به علاوه، رابطه انگیزش درونی با هیجان مثبت و انگیزش بیرونی و بیان گیزگی با هیجان منفی، مثبت و معنادار بود. (Dastjerdi,2011)، در پژوهش خود به بررسی نقش صفات شخصیت، بهزیستی مدرسه، هویت تحصیلی، انگیزش تحصیلی و خودکارآمدی تحصیلی در پیش بینی بهزیستی روانشناختی دانش آموزان با عملکرد تحصیلی بالا و پائین انجام داد. نتایج این تحقیق که بر روی دانش آموزان دبیرستانی شهر بیرجند انجام شده بود نشان داد که دو مدل به لحاظ ساختاری با یکدیگر تفاوت دارد. همچنین مقایسه شاخص های برازش مدل با محدودیت و بدون محدودیت هم نشان داد که مدل بدون محدودیت از شاخص های برازش بهتری برخوردار است. (Shokri&etal,2007) نیز در تحقیقی با عنوان «تفاوت های فردی در سبک های هویت و عملکرد تحصیلی: نقش تعهد هویت و بهزیستی روانشناختی» انجام دادند. نتایج نشان داد که اثر غیر مستقیم و اثر کل متغیرهای بیرونی پژوهش (سبک های هویت) از طریق تعهد هویت و بهزیستی روانشناختی بر عملکرد تحصیلی در تمام الگوها معنادار است. اثر مستقیم تعهد هویت بر عملکرد تحصیلی مثبت و معنادار و اثر غیر مستقیم آن نیز فقط از طریق خرده مقیاس های رشد فردی، روابط مثبت با دیگران، هدف در زندگی و پذیرش خود بر عملکرد تحصیلی معنادار بدست آمد. مدل مفهومی پژوهش در قالب شکل (۱) ارائه شده است.

شکل ۱: مدل مفهومی پژوهش (وازا^۱ و همکاران، ۲۰۰۹؛ پیترنین و همکاران، ۲۰۱۴؛ سولومون و راث بلوم، ۱۹۸۴)

روش شناسی پژوهش

روش پژوهش به لحاظ ماهیت توصیفی-همبستگی و به لحاظ هدف کاربردی است. جامعه آماری این پژوهش شامل دانش آموزان دانش آموزان مقطع متوسطه شهرستان رامسر در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ به تعداد ۶۲۲۵ نفر تشکیل دادند. جهت تعیین حجم نمونه آماری با توجه به حجم بالای جامعه آماری، به طور تصادفی دو مدرسه انتخاب و از هر مدرسه که خود شامل کلاس های پایه هفتم تا دوازدهم می باشند یک کلاس انتخاب شدند. جمعاً تعداد ۱۲ کلاس درس انتخاب شد که حجم دانش آموزان آنها ۱۸۸ نفر است. بر این اساس روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای است. جهت گردآوری داده ها از روش کتابخانه ای و میدانی استفاده شد. جهت تعیین روایی ابزار پژوهش از روایی صوری و محتوایی

استفاده شد که مورد تأیید قرار گرفت. برای تعیین پایایی ابزارهای پژوهش از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که در جدول (۱) ارائه شده است. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های گرد آوری شده از روش‌های آماری توصیفی استنباطی استفاده شد. همچنین جهت آزمون فرضیه‌های پژوهش، ابتدا از آزمون کولموگروف اسمیرنوف جهت بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها و روش معادلات ساختاری به منظور بررسی میزان تأثیر متغیرهای مستقل و میانجی بر متغیر وابسته با استفاده از نرم افزارهای آماری SPSS و LISREL استفاده شد.

الف. پرسشنامه هویت تحصیلی:

پرسشنامه هویت تحصیلی توسط واز و ایزاکسون (2009) طراحی شده و دارای ۴۰ گویه و چهار بعد هویت تحصیلی سردرگم (۱۰-۱)، هویت تحصیلی دیررس (۲۰-۱۱)، هویت تحصیلی دنباله رو (۳۰-۲۱) و هویت تحصیلی موفق (۴۰-۳۱) می‌باشد. در پژوهش حجازی و همکاران (2011) روایی پرسشنامه توسط اساتید و متخصصان این حوزه تأیید شده است. در پژوهش حجازی و همکاران (2011) پایایی پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ ۰/۸۰ به دست آمده است. از طرفی روایی و پایایی این پرسشنامه توسط استادان رشته مدیریت و مطالعه آزمایشی دانشگاه مشهد و تربیت معلم مورد بررسی و تأیید قرار گرفته است. برایانت و ونگروس (2001) همسانی درونی کل آزمون را ۰,۷۹۱ تا ۰,۷۱۱ بدست آورده‌اند (Soleimani, 2017).

ب. پرسشنامه بهزیستی تحصیلی:

این پرسشنامه توسط پیتزین و همکاران (2014) تدوین شد. این پرسشنامه دارای ۱۱ گویه بوده و تک مؤلفه‌ای است. برای محاسبه نمره کلی پرسشنامه باید نمرات همه گویه‌ها را با هم جمع نمود. دامنه امتیاز این پرسشنامه در بازه (۵۵-۱۱) قرار دارد و هر چه امتیاز کسب شده بیشتر باشد نشان دهنده میزان بهزیستی تحصیلی بیشتر دانش آموز می‌باشد. در پژوهش مهنا و طالع پسند (2016) برای مقیاس بهزیستی تحصیلی آلفای (۰,۷۰) بدست آمد (Davoodi, 2017).

ج. پرسشنامه اهمال کاری تحصیلی:

این پرسشنامه توسط سولمون و راثبلوم (۱۹۸۹) برای اهمالکاری تحصیلی در دو حوزه آماده کردن تکلیف و آمادگی برای امتحان ساخته شد که شامل ۱۹ گویه است. پایایی پرسشنامه در پژوهش (Salehi Nasab, 2017) با ضریب آلفای کرونباخ برابر ۰/۸۶ بود. (Jokar & Delavarpour, 2007) به منظور تعیین روایی این مقیاس از روش تحلیل عاملی و همبستگی گویه با نمره کل استفاده کرده‌اند. سنیکال و همکاران (2003) ضریب آلفای کرونباخ را برای دو مؤلفه پرسشنامه به ترتیب ۰,۸۴ و ۰,۸۵ محاسبه کرده‌اند (Abdi Shahivand, 2015).

یافته‌های پژوهش

آمار توصیفی متغیرها و همچنین آزمون کولموگروف-اسمیرنوف مربوط به توزیع نرمال بودن متغیرها در قالب جدول (۱) ارائه شد.

جدول ۱. بخش‌بندی سؤالات، ضریب آلفای کرونباخ، آزمون کولموگروف-اسمیرنف و آمار توصیفی متغیرها

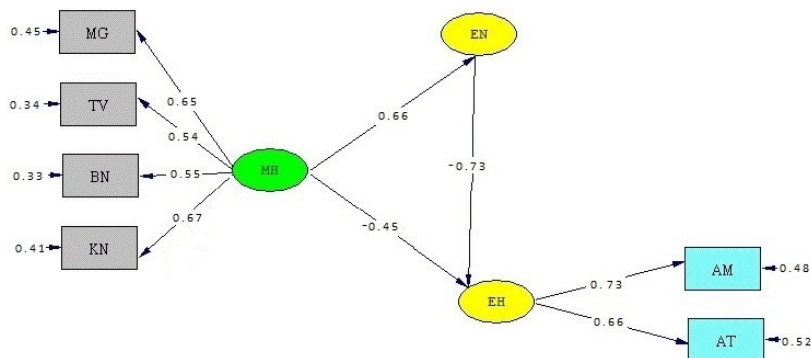
متغیر	نماد	تعداد گویه	آلفای کرونباخ	KM	سطح معناداری	وضعیت	میانگین	انحراف معیار
سردرگم	MG	۱۰	۰/۸۱	۱/۱۰۶	۰/۱۷۳	نرمال	۲۷/۸۱	۶/۶۹
دیررس	TV	۱۰	۰/۸۸	۱/۲۰۳	۰/۱۱۱	نرمال	۲۶/۷۹	۶/۰۵
دنباله رو	BN	۱۰	۰/۸۳	۱/۱۵۰	۰/۱۲۶	نرمال	۲۸/۱۵	۵/۵۳
موفق	KN	۱۰	۰/۸۵	۱/۰۸۴	۰/۱۹۰	نرمال	۲۷/۷۲	۶/۸۰
هویت تحصیلی	MH	۴۰	۰/۸۴	۱/۲۶۱	۰/۰۸۳	نرمال	۱۱۰/۴۷	۲۱/۷۹
بهبودی تحصیلی	EN	۱۱	۰/۷۷	۱/۲۶۶	۰/۰۷۹	نرمال	۳۸/۲۳	۸/۹۱
آماده کردن تکلیف	AM	۸	۰/۷۹	۱/۲۱۶	۰/۱۰۳	نرمال	۲۴/۸۲	۴/۹۷
آماده شدن برای امتحان	AT	۱۱	۰/۸۳	۱/۱۷۵	۰/۱۱۴	نرمال	۴۴/۸۱	۹/۵۹
اهمال کاری تحصیلی	EH	۱۹	۰/۸۱	۱/۲۳۱	۰/۰۹۷	نرمال	۱۰۷/۸۶	۲۱/۲۱

آمار توصیفی مربوط به اطلاعات جمعیت شناختی در جدول (۲) ارائه شده است. نتایج نشان می‌دهد دانش آموزان پایه یازدهم دارای بیشترین فراوانی و دانش آموزان پایه دهم دارای کمترین فراوانی بوده‌اند.

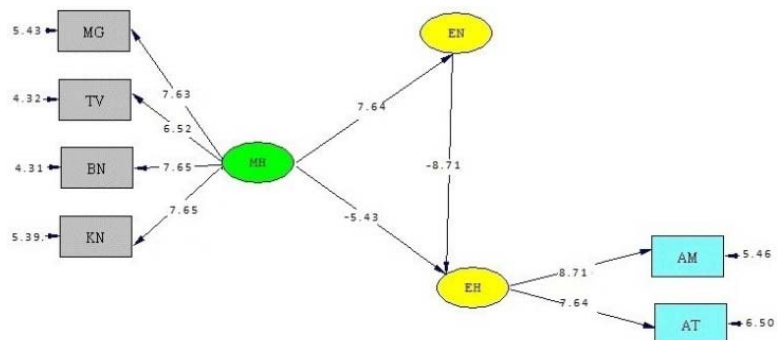
جدول ۲. آمار توصیفی پاسخ‌دهندگان

گزینه‌ها	زیرمؤلفه	فراوانی
پایه تحصیلی	هفتم	۳۱
	هشتم	۳۲
	نهم	۳۶
	دهم	۲۵
	یازدهم	۳۷
جنسیت	دوازدهم	۲۷
	پسر	۱۱۹
	دختر	۶۹

مدل معادلات ساختاری نهایی برای بررسی میزان هویت و بهزیستی تحصیلی و نقش آن‌ها در کاهش اهمال کاری تحصیلی دانش آموزان استفاده شده است. مدل نهایی در شکل‌های (۲) و (۳) ارائه شده است. این مدل با اقتباس از برونداد نرم‌افزار لیزرل ترسیم شده است.

شکل ۲. نتایج تائید مدل معادلات ساختاری فرضیات تحقیق

شکل ۳. آماره معناداری نتایج تائید مدل معادلات ساختاری فرضیات تحقیق

از آنجا که شاخص ریشه میانگین مجذورات تقریب برابر (۰/۰۱۸) مدل از برازندگی خوبی برخوردار است. سایر شاخص‌های نیکوئی برازش نیز در بازه مورد قبول قرار گرفته‌اند که در جدول (۳) آمده است.

$$\frac{x^2}{df} = \frac{91.29}{35} = 2.61$$

جدول ۳. شاخص‌های نیکوئی برازش مدل ساختاری فرضیات تحقیق

IFI	NNFI	NFI	AGFI	GFI	RMSEA	شاخص برازندگی
۱-۰	>۰,۹	>۰,۹	>۰,۹	>۰,۹	<۰,۱	مقادیر قابل قبول
۰/۹۶	۰/۹۲	۰/۹۵	۰/۹۴	۰/۹۳	۰/۰۱۸	مقادیر محاسبه شده

جدول ۴. برآوردهای استاندارد ضرایب اثر مستقیم، غیرمستقیم و کل متغیرهای برون زا

مسیر	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم	اثر کل	T	خطای معیار برآورد	مقدار احتمال (اثر مستقیم)
هویت تحصیلی-بهبودی تحصیلی	۰/۶۶	-	۰/۶۶	۷/۶۴	۰/۲۱	۰/۰۰۱
بهبودی تحصیلی-اهمال کاری تحصیلی	-۰/۷۳	-	-۰/۷۳	-۸/۷۱	۰/۱۹	۰/۰۰۱
هویت تحصیلی-اهمال کاری تحصیلی	-۰/۴۵	-	-۰/۴۵	۵/۴۳	۰/۱۱	۰/۰۰۱
هویت تحصیلی-بهبودی تحصیلی	-	۰/۴۸	۰/۴۸	-	۰/۱۳	۰/۰۰۱
تحصیلی-اهمال کاری تحصیلی	-	-	-	-	-	-

نتیجه گیری

هدف از پژوهشی حاضر بررسی میزان هویت و بهبودی تحصیلی و نقش آن‌ها در کاهش اهمال کاری تحصیلی دانش آموزان بود. بر اساس یافته‌ها مشخص شد که میان هویت تحصیلی با بهبودی تحصیلی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. این یافته با نتیجه پژوهش‌های (Komarraju & Dial, 2019) و (Rashvandi & Ashouri, 2022) همسوست. در تبیین این یافته می‌توان گفت دانش آموزان جهت درس خواندن و اهداف برنامه ریزی شده خود در تلاش هستند تا بهترین نمرات را کسب نمایند. آن‌ها نگران درس‌های خود نیستند چرا که پس از هر بار تدریس در کلاس آن را در منزل مطالعه می‌کنند و در تلاش هستند تا بهترین عملکرد را در کلاس درس داشته باشند (Dugas & etal, 2020). با بالا بودن توانایی در تمیز هیجان‌ها و اصلاح خلق و خو در دانش آموزان می‌توان توقع داشت که وضعیت هویت تحصیلی آنان به هویتی موفق و تکامل یافته سوق پیدا کند. در صورتی که دانش آموزان در بعد هویت تحصیلی موفق توانایی بالایی داشته باشند، در دست یابی به انگیزش تحصیلی، کامیاب خواهند بود.

بر اساس یافته‌ها مشخص شد که میان بهبودی تحصیلی با اهمال کاری تحصیلی رابطه منفی و معناداری وجود دارد. این یافته با نتیجه پژوهش‌های (Rahimi & Farhadi, 2017) و (Dastjerdi, 2011) همسوست. در تبیین این یافته می‌توان گفت دانش آموزانی که صرفاً برای دریافت نمرات خود رؤیای پردازی می‌کنند در انجام وظایف و تکالیف تحصیلی خود دچار نوع تعلل ورزی شده و از انجام تکالیف درسی خود سرباز می‌زنند. آن‌ها درس خواندن و انجام تکالیف روزمره را به عقب انداخته و به درس‌های کلاسی معلمان خود توجهی نمی‌کنند. چنین دانش آموزانی تا لحظه‌ای که امکان داشته باشد، آماده شدن برای امتحانات را به تأخیر نمی‌اندازند و دلیل این کارشان این است که سازمان دادن مطالب قبل از امتحان برایشان دشوار است. چنین دانش آموزانی هنگامی که تاریخ یک امتحان نزدیک می‌شود، آماده شدن برای امتحان برایشان دشوار است، زیرا در طول سال تحصیلی درس‌های ارائه شده در کلاس را نخوانده و آماده نمودن همه آن مطالب در زمان قبل از امتحان کار بسیار خسته کننده‌ای می‌باشد. چنین دانش آموزانی در انجام تکالیف درسی خود بدون برنامه ریزی عمل نموده و این امر باعث می‌شود به مرور زمان از درس خواندن خسته شده و آن را کوهی عظیم در مسیر پیشرفت تحصیلیشان خواهند دید.

بر اساس یافته‌ها مشخص شد که میان هویت تحصیلی با اهمال کاری تحصیلی رابطه منفی و معناداری وجود دارد. این یافته با نتیجه پژوهش‌های (Luzón, 2018) و (Shokri&etal, 2007) همسوست. در تبیین این یافته می‌توان گفت می‌توان به دو عامل، یکی تفاوت در ابزارهای به کار گرفته شده و دیگری نقش هدف گذاری‌های نظام آموزشی کشور و فرهنگ عمومی در زمینه توجه به هیجانات و عواطف، اشاره نمود (Flecknoe&etal, 2017). توضیح بیشتر اینکه، دانش آموزانی که در برخورد با چالش‌های محیط تحصیلی همانند انجام تکالیف، امتحانات، برخورد با انتظارات والدین و ارتباط با همکلاسی‌ها موفق عمل می‌کنند هویت تحصیلی مطلوبی خواهند داشت.

بر اساس یافته‌ها مشخص شد که بهزیستی تحصیلی در رابطه میان هویت تحصیلی با اهمال کاری تحصیلی نقش میانجی دارد. این یافته با نتیجه پژوهش‌های (Was&etal, 2018) و (Ozer & Akgun, 2018) همسوست. در تبیین این یافته می‌توان گفت دانش آموزانی که از هویت تحصیلی درست و پایداری برخوردار نیستند هنگام انجام تکالیف مدرسه تمرکز لازم را نداشته و همیشه عصبی و تندخو می‌باشند. آن‌ها در برخورد با مشکلات زود عصبی و ناراحت شده و قدرت تفکر را به تندی از دست خواهند داد. چنین افرادی در برخورد با مشکلات سعی می‌کنند با خشونت و عصبانیت مشلات را ریشه یابی کنند. این نتایج تا حدودی با یافته‌های تحقیق (Jabbari, 2017) مطابقت دارد. وی در تحقیق خود که بر روی دانشجویان دانشگاه پیام نور تبریز انجام داد به این نتیجه رسید که بین هویت تحصیلی و جهت گیری هدف با درگیری شناختی دانشجویان رابطه مثبت و معناداری وجود داشت.

در این راستا پیشنهادهای کاربردی زیر قابل طرح است: پیشنهاد می‌شود آموزش‌های متناسب با شرایط توسعه فرآیندها یا خدمات جدید دانش آموزان مورد توجه قرار گیرند، استفاده از ساختارهای پیشرفته و مدرن همچون ساختارهای تیمی در بخشهای مختلف مدرسه جهت مشارکت معلمان و مدیران با یکدیگر جهت کمک به یکدیگر در مواقعی که افراد در انجام کارهای سازمانی خود دچار مشکل گردیده‌اند. در ضمن متولیان آموزش و پرورش به ویژه معلمان و مشاوران مدارس تلاش کنند در مدرسه محیطی شاد و مثبت بیافرینند تا در آن دانش آموزان صمیمیت بیشتری را تجربه کنند و با برگزاری کارگاههای آموزشی مدون روانشناسی مثبت گرا سبب نهادینه نمودن مفاهیم بهزیستی تحصیلی گردند. در نهایت به معلمان مدارس پیشنهاد می‌گردد در کلاس با دانش آموزان روابط دوستانه توأم با حمایت عاطفی برقرار کنند و زمینه تفکر و پژوهش دانش آموزان را ایجاد کنند. یکی از محدودیت‌های وارد شده به پژوهش حاضر عدم تعمیم نتایج پژوهش به سازمانهای آموزشی در سطوح دیگر می‌باشد، لذا به محققان آتی پیشنهاد می‌شود مشابه این پژوهش در سازمانهای آموزشی دیگر و یا سایر مقاطع تحصیلی انجام گیرد و نتایج دو پژوهش با یکدیگر مقایسه گردد.

References

- Abbasi, M., & Shehni Yailagh, M. (2017). The Effect of Teaching Self-determination Skills on Optimistic Explanatory Style and Academic Identity of Primary Male Students with Learning Disabilities. *Iranian Journal of Psychiatric Nursing*, 5(5), 1-8.. (In Persian).
- Abdi Shahivand, S. (1394). Determining the relationship between procrastination and academic motivation and goal orientation in high school students. Master Thesis in Educational Psychology, Allameh Tabatabai University. (In Persian).
- Ahmadi, P. (2015). A Comparative Study of Structural Relationships between Academic Self-Efficacy, Academic Identity, Emotional Intelligence and Academic Performance in Normal and Talented Female High School Students in Tabriz High Schools. Master Thesis in Educational Psychology, Urmia University.. (In Persian).

- Barzegar Befrooi, K., Darbidi, M., Hemmati, H. (2015). Causal model of the effect of academic motivation on academic burnout with the mediating role of student procrastination. *Journal of Teaching and Learning Studies*, 7 (2), 126-152.. (In Persian).
- Dastjerdi, R. (2011). Investigating the role of personality traits, school well-being, academic identity, academic motivation and academic self-efficacy in predicting psychological well-being of students with high and low academic performance. Master Thesis in Educational Sciences, Teacher Training University.. (In Persian).
- Davoodi Beilandi, S. (2017). The study of the relationship between psychological capital and students' attitudes toward the components of the curriculum and academic well-being of nursing students in Gonabad University of Medical Sciences. Master Thesis in Educational Research, Payame Noor University of Gonabad.. (In Persian).
- Dugas, D., Stich, A. E., Harris, L. N., & Summers, K. H. (2020). 'I'm being pulled in too many different directions': academic identity tensions at regional public universities in challenging economic times. *Studies in higher education*, 45(2), 312-326.
- Enayati, T., Rastegar Tabar, F. (2017). Relationship between Students' Attitudes Toward Their University and Academic Burnout: Examining the Mediating Role of Academic Procrastination. *Strides in Development of Medical Education*, 14(1) (In Persian).
- Flecknoe, S. J., Choate, J. K., Davis, E. A., Hodgson, Y. M., Johanesen, P. A., Macaulay, J. O., ... & Rayner, G. M. (2017). Redefining Academic Identity in an Evolving Higher Education Landscape. *Journal of University Teaching and Learning Practice*, 14(2), 2.
- Frick, B. L., & Brodin, E. M. (2020). A return to Wonderland: Exploring the links between academic identity development and creativity during doctoral education. *Innovations in Education and Teaching International*, 57(2), 209-219.
- Gazidari, E., Gholam Ali Lavasani, M., Ejei, J. (2015). The relationship between academic identity and self-regulated learning strategies with academic procrastination among students. *Psychology*, 4 (19).362-347. (In Persian).
- Ghadampour, E., Darakhshanfar, R., Padervand, H., Ghorbani, M. (2020). Comparison of academic procrastination and academic self-regulation in male students with epilepsy and normal students. *Journal of School Psychology*, 9(1), 173-188. (In Persian).
- Ghadampour, E., radmehr, F., yusefvand, L. (2018). The effect training of assertiveness program on academic well-being girl students in first grade. *The Journal of New Thoughts on Education*, 14(3). (In Persian).
- Godfrey, E. B., Burson, E. L., Yanisch, T. M., Hughes, D., & Way, N. (2019). A bitter pill to swallow? Patterns of critical consciousness and socioemotional and academic well-being in early adolescence. *Developmental psychology*, 55(3), 525.
- Golestani bakht, T., Shokri, M. (2013). Relationship between Academic Procrastination with meta cognitive beliefs. *Social Cognition*, 2(1), 89-100. (In Persian).
- Hamed Nasab, S&Asgari, A. (2018). Investigating the relationship between scientific optimism and motivation for academic achievement with regard to the mediating role of academic self-efficacy. *Research and Learning Research*, 2 (15), 61-49. (In Persian).
- Hietajarvi, L., Salmela-Aro, K., Tuominen, H., Hakkarainen, K., & Lonka, K. (2019). Beyond screen time: Multidimensionality of socio-digital participation and relations to academic well-being in three educational phases. *Computers in Human Behavior*, 93, 13-24.
- Jabbari, E. (2017). Investigating the relationship between academic identity and goal orientation with students' cognitive involvement. Master Thesis in Psychology, Payame Noor University, Center of Tabriz. (In Persian).
- Jahani, S., Bakhtiyar Pour, S., makvandi, B., heydarie, A., ehteshamzadeh, P. (2018). comparing the effectiveness of gestalt therapy and music therapy on test anxiety and educational well-being in Secondary school female students. , 9(33), 1-19. (In Persian)
- Jalali, M., & Sadeghi, A. (2017). The effect of the transition school to university readiness program on career adaptability and academic well-being on freshman students. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*, 23(1), 27-47. (In Persian).
- Jokar.B,Delavarpour.M. (2007).. *The Journal of New Thoughts on Education*, 3(3), 61-80. (In Persian).

- Jung, J. (2021). Learning experience and academic identity building by master's students in Hong Kong. *Studies in Higher Education*, 46(4), 782-795.
- Khani, M. (2011). Investigating the Relationship between Attitude Towards Time, Happiness and Motivation for Progress with Academic Achievement of First Year High School Students in Malayer in the Academic Year 2012-2011. Master Thesis in Educational Psychology, Urmia University (In Persian).
- Komarraju, M., & Dial, C. (2019). Academic identity, self-efficacy, and self-esteem predict self-determined motivation and goals. *Learning and Individual Differences*, 32, 1-8.
- Luzón, M. J. (2018). Constructing academic identities online: Identity performance in research group blogs written by multilingual scholars. *Journal of English for Academic Purposes*, 33, 24-39.
- Malsch, B., & Tessier, S. (2019). Journal ranking effects on junior academics: Identity fragmentation and politicization. *Critical Perspectives on Accounting*, 26, 84-98.
- Moradi, M., Fathi, D., Gharibzadeh, R., & Faeedfar, Z. (2016). A comparison of academic burnout, academic procrastination and feelings comparison of academic burnout, academic negligence and feeling of loneliness in students with and without learning disabilities. *Studies in Medical Sciences*, 27(3), 248-256. (In Persian).
- Murphy, N. A., & Wibberley, C. (2017). Development of an academic identity through PhD supervision-an issue for debate. *Nurse education in practice*, 22, 63-65.
- Nair, R. L., Delgado, M. Y., Wheeler, L. A., & Thomas, R. (2021). Prospective links between acculturative stress and academic well-being among Latinx adolescents. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 73, 101254.
- Ozer, E. A., & Akgun, O. E. (2018). The effects of irrational beliefs on academic motivation and academic self-efficacy of candidate teachers of computer and instructional technologies education department. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 197, 1287-1292.
- Pietarinen, J., Soini, T., & Pyhältö, K. (2014). Students' emotional and cognitive engagement as the determinants of well-being and achievement in school. *International Journal of Educational Research*, 67, 40-51.
- Rahimi, M, Farhadi, S. (2017). The mediating role of academic motivation in the relationship between academic identity and dimensions of emotional well-being. *Journal of Teaching and Learning Studies*, 9 (2), 20-36. (In Persian).
- Rashvandi, A., ashouri, H. (2022). Relationship between information literacy and teaching quality of teachers with academic well-being with the moderating role of students' study strategies. *Management and Educational Perspective*, 3(4). (In Persian).
- Salehi Nasab, K (2017). The relationship between metacognitive beliefs and intelligence with academic procrastination of Yasouj University students. Master Thesis in Educational Psychology, Yasouj University. (In Persian).
- Samimi, Z., Dehani, A., & Basim, F. S. (2017). Explaining Student-Teachers High-Risk Behaviors Based on Academic Identity and Academic Motivation. *Education Strategies in Medical Sciences*, 10(6), 469-478. (In Persian).
- Seprehian, F. (2011). Academic Procrastination and its predictive factors. *Journal of Psychological Studies*, 7(4), 9-26. (In Persian).
- Shalian, J. (2021). Relationship between Teachers' Communication Skills and Students' Academic Well-being with Emphasis on the Mediating Role of Academic Adjustment in Girls' High Schools in Kashmar. *Management and Educational Perspective*, 3(1), 167-195. (In Persian).
- Shokri, O, Shahrarai, M, Daneshvarpour, Z, Dastjerdi, R. (2007). Individual differences in identity styles and academic performance: The role of identity commitment and psychological well-being. *Research in psychological health*, (1), 17-29. (In Persian).
- Soleimani, S, (2017), The relationship between attachment styles, self-efficacy and academic identity with academic self-disability of high school students, thesis for a master's degree in educational psychology, Shahid Madani University of Azerbaijan. (In Persian).
- Tran, A., Burns, A., & Ollerhead, S. (2017). ELT lecturers' experiences of a new research policy: Exploring emotion and academic identity. *System*, 67, 65-76.

- Tuominen, H., Niemivirta, M., Lonka, K., & Salmela-Aro, K. (2020). Motivation across a transition: Changes in achievement goal orientations and academic well-being from elementary to secondary school. *Learning and Individual Differences*, 79, 101854.
- Was, C. A., Al-Harhy, I., Stack-Oden, M., & Isaacson, R. M. (2018). Academic identity status and the relationship to achievement goal orientation.